

Doelstellingenkader en
Omgevingsanalyse
Horizontaal
Gelijkekansenbeleidsplan
2025-2029

Vlaamse
Regering

I. INLEIDING

Als overheid hebben we een belangrijke verantwoordelijkheid in het creëren van gelijke kansen voor alle burgers, opdat iedereen volwaardig en evenredig kan participeren aan de samenleving. In zowat alle Vlaamse bevoegdheden liggen de sleutels voor een verbeterde maatschappelijke positie van diverse doelgroepen. Het gelijkekansenbeleid is dus bij uitstek een horizontale verantwoordelijkheid. Alle Vlaamse beleidsdomeinen spelen een belangrijke rol in het realiseren van gelijke kansen voor alle burgers. We moeten over de muurtjes van beleidsdomeinen en bevoegdheden kijken en samenwerken. Met dit doelstellingenkader van het horizontale gelijkekansenbeleid, gecoördineerd door de Vlaamse minister van Gelijke Kansen zetten we belangrijke stappen naar een warm en inclusief Vlaanderen.

Een horizontale aanpak m.b.t. gelijke kansen zorgt niet alleen voor meer aandacht voor het implementeren van een gelijkekansenperspectief in het beleid van de Vlaamse overheid. Het leidt ook tot initiatieven met meer maatschappelijke impact en gerichte afstemming tussen beleidsinitiatieven.

II. IV DECRETAAL KADER EN METHODIEK

De horizontale gelijkekansenaanpak werd al in 2008 decretaal verankerd en versterkt met de wijzigingen aan het Gelijkekansendecreet in 2024.

Een horizontale beleidscyclus start met de opmaak van een doelstellingenkader dat de regeringsbrede ambities in kaart brengt. Het doelstellingenkader omvat eveneens een analyse van de maatschappelijke context waarin de doelstellingen moeten worden gerealiseerd. Het wordt zes maanden na aantreden van de Vlaamse Regering vastgesteld.

Het geïntegreerd actieplan – dat voorzien is in het najaar 2025 – zal concreet weergeven hoe de verschillende ministers en beleidsdomeinen gezamenlijk aan de slag gaan. Conform artikel 8 van het Gelijkekansendecreet zal het plan alleen acties bevatten die aanvullend aan het reguliere beleid binnen de domeinen genomen worden en waarbij er samenwerking tussen beleidsdomeinen vereist is. Daarnaast worden ook de timing, de voorziene middelen en indicatoren om vooruitgang te meten in het actieplan opgenomen. Alle gevatte beleidsdomeinen rapporteren jaarlijks over het horizontaal Gelijkekansenbeleidsplan in het kader van de beleids- en begrotingstoelichting. Het team Gelijke Kansen volgt de rapportering op en bespreekt mogelijke bijsturing met de bevoegde beleidsdomeinen.

Dit horizontaal beleidsplan kan niet los worden gezien van andere horizontale beleidsplannen die de Vlaamse Regering deze legislatuur uitwerkt. We zorgen voor maximale samenwerking met en afstemming tussen de volgende horizontale plannen:

- Het geïntegreerd actieplan horizontaal integratiebeleid
- Het Jeugd- en kinderrechtenbeleidsplan
- Het Vlaams Actieplan Armoedebestrijding
- Het Vlaams Actieplan Gendergerelateerd Geweld
- Het ouderenbeleidsplan

Om daadkrachtig, gedragen en regeringsbreed aan gelijke kansen te werken schuiven we in dit doelstellingenkader 7 horizontale doelstellingen naar voren. Die vooropgestelde doelstellingen zijn gebaseerd op het Vlaamse Regeerakkoord 2024 -2029 en de beleidsnota Gelijke Kansen 2024-2029. Beide beleidsdocumenten voorzien de kapstokken om deze horizontale ambities te realiseren:

1: We vergroten het draagvlak voor gelijke kansen en mensenrechten;

- 2: We bestrijden alle vormen van discriminatie;
- 3: We maken werk van een integraal toegankelijke leefomgeving;
- 4: We streven naar een digitaal inclusief Vlaanderen;
- 5: We streven naar inclusie van personen met een handicap;
- 6: We verhogen het welbevinden en de acceptatie van lgbti+ personen;
- 7: We streven naar gendergelijkheid in alle aspecten van het maatschappelijke leven.

III. LEIDENDE PRINCIPES

1. Mensenrechten als uitgangspunt van het beleid

De Universele Verklaring van de Rechten van de Mens erkent de inherente waardigheid van elke mens en stelt dat iedereen een aantal fundamentele, onvervreemdbare basisrechten heeft. Die mensenrechten zijn universeel, met elkaar verbonden, onderling afhankelijk en ondeelbaar. De Verklaring stelt ook expliciet dat iedereen aanspraak heeft op alle rechten en vrijheden, zonder enig onderscheid van welke aard ook, zoals ras, kleur, geslacht, taal, godsdienst, politieke of andere overtuiging, nationale of maatschappelijke afkomst, eigendom, geboorte of andere status.

De Verklaring werd de hoeksteen van een internationale orde. De beginselen uit deze Verklaring werden verder ontwikkeld en verfijnd in een aantal bindende internationale verdragen, richtlijnen en andere sleuteldocumenten. Denk maar aan het VN-verdrag inzake de uitbanning van alle vormen van discriminatie van vrouwen, het VN-verdrag inzake de rechten van personen met een handicap, de Yogyakarta principes (m.b.t. seksuele oriëntatie en genderidentiteit). Deze verklaring en de Europese non-discriminatie-richtlijnen vormen het kader voor het Vlaamse gelijkekansenbeleid.

2. Het gelijkekansenbeleid is per definitie horizontaal

We hanteren een holistische benadering van het gelijkekansenbeleid. We werken samenlevingsbreed, in elk domein van het dagelijks leven. We pakken drempels, achterstelling en discriminatie, die de hele Vlaamse samenleving kunnen beïnvloeden, actief aan. We stimuleren iedereen in de brede samenleving om ook hun verantwoordelijkheid daarin op te nemen, voor zichzelf en voor anderen. Zo bouwen we aan een inclusieve Vlaamse samenleving met een gedeeld waardenkader.

Niet alleen bestaande vormen van uitsluiting en discriminatie komen in het vizier, We voorkomen ook nieuwe vormen van uitsluiting en discriminatie.

3. Maximaal inclusief, specifiek beleid waar nodig

We zetten in op een samenleving die inclusief en toegankelijk is voor alle Vlamingen, Waar iedereen zich goed kan voelen, zich ten volle kan ontplooiën en niet gehinderd wordt door vooroordelen of andere drempels. We bouwen verder aan de nodige voorwaarden opdat iedereen volwaardig kan participeren aan de Vlaamse samenleving. Het gelijkekansenbeleid erkent tegelijk dat gelijkheid niet altijd betekent dat elke persoon dezelfde vorm of mate van ondersteuning nodig heeft. Bepaalde groepen ervaren meer drempels. We hebben daarom specifieke aandacht voor enkele groepen, zoals gedefinieerd in het regeerakkoord. Zo streven we met dit horizontaal gelijkekansenbeleidsplan naar de inclusie van mensen met een handicap, gendergelijkheid in alle aspecten van de maatschappij en het welbevinden en de acceptatie van lgbti+ personen.

V. DOELSTELLINGEN EN OMGEVINGSANALYSE VAN HET HORIZONTAAL GELIJKEKANSENBELEID

Horizontale Doelstelling 1: We vergroten het draagvlak voor gelijke kansen en mensenrechten

In Vlaanderen moet iedereen zich maximaal kunnen ontplooiën. We streven naar gelijke kansen voor alle burgers, los van kenmerken zoals afkomst, geloof, overtuiging, handicap, gender, seksuele geaardheid of leeftijd.

We hebben de voorbije jaren veel vooruitgang geboekt om dat te verwezenlijken, maar we erkennen wel dat er nog steeds mechanismen van achterstelling, uitsluiting en discriminatie aanwezig zijn die bepaalde mensen disproportioneel treffen.

Het horizontaal gelijkekansenbeleid kan maar ten volle slagen als er draagvlak is voor mensenrechten en gelijke kansen. Het is dan ook belangrijk dat de brede maatschappij herinnerd wordt aan de noodzaak van mensenrechten en gelijke kansen voor iedereen en zich ervoor engageert. We bevorderen dit door de brede maatschappij te sensibiliseren over gelijke kansen en mensenrechten in een specifieke Vlaamse context. We wijzen op de vooruitgang die we in Vlaanderen hebben geboekt. We creëren bewustwording over gemeenschappelijke uitdagingen of ongelijkheden die mensen ervaren en we zetten de positieve impact van gelijke kansen en beleidsoverschrijdende goede praktijken in de verf.

Omgevingsanalyse

Gelijke kansen heeft tal van voordelen. Er zijn duidelijk aantoonbare maatschappelijke en economische winsten en gelijkheid heeft een positieve impact op de sociale cohesie en stabiliteit van een land. De economische voordelen van inclusie zijn al vele malen onderzocht en bewezen. Bovendien hebben in een inclusieve samenleving meer mensen toegang tot hoogwaardige zorg, wat leidt tot betere gezondheidssuitkomsten voor de hele bevolking. Ook onderzoek¹ naar inclusie in het onderwijs is duidelijk: inclusief onderwijs vergroot de kansen van leerlingen met specifieke behoeften om bij te dragen aan de maatschappij. Ze zijn minder afhankelijk van uitkeringen en andere regelingen. Op de lange termijn komt dat de economie ten goede. Afgezien van de economische argumenten zijn de maatschappelijke en ethische argumenten voor inclusie in onderwijs en op de werkvloer groot.

Daarnaast biedt aandacht hebben voor de noden van één specifieke groep vaak voordelen voor andere groepen. Een universeel ontworpen omgeving is niet alleen comfortabel voor mensen die een rolstoel gebruiken, maar ook voor mensen met een rollator én ouders met een kindwagen. Gendersensitieve zorg is niet alleen goed voor vrouwen, maar ook voor mannen en non-binaire personen. Toegankelijke taal helpt niet alleen mensen met taaldrempels omwille van een handicap of een andere afkomst maar maakt communicatie voor iedereen duidelijker en begrijpelijker. Iedereen heeft dus baat bij een Vlaanderen waarin gelijke kansen en mensenrechten gewaarborgd worden.

Wat mensenrechten betreft toont de FRA-survey (2019)² dat er binnen Europa veel steun voor is. 9 op 10 mensen vindt mensenrechten belangrijk en erkent dat deze bijdragen tot een eerlijkere samenleving. In België geeft meer dan 9 op 10 personen aan dat het beschermen van rechten van minderheidsgroepen van belang is voor de democratie.

² European Agency for Fundamental Rights, [What do fundamental rights mean for people in the EU?, 2020.](#)

Hoewel het draagvlak voor mensenrechten groot is, geeft wetenschappelijk onderzoek tegelijk aan dat die rechten onder druk staan. Dat kan een weergave kan zijn van het gevoel bij een aantal mensen van achter te blijven. Zo geven mensen die het moeilijker hebben om de eindjes aan elkaar te knopen (vb. werklozen, ouderen, personen met een handicap) vaker aan dat mensenrechten er niet voor iedereen zijn en ook niet op een gelijke manier.³ Uit onderzoek van het Federaal Mensenrechteninstituut⁴ blijkt ook dat mensenrechtenverdedigers in ons land te vaak tegenstand en zelfs bedreigingen ervaren.

Bijkomend maakt een groeiend aandeel Vlamingen zich zorgen over mensenrechtenschendingen⁵. Ook uit internationaal onderzoek blijkt een toenemende bezorgdheid over mensenrechten. Onderzoek van Plan International (2024) toont bijvoorbeeld dat meisjes en vrouwen wereldwijd zich zorgen maken over het terugdraaien van de vrouwenrechten. Recente internationale ontwikkelingen zorgen ook voor onrust binnen de lgbti+ gemeenschap.

Media en vooral sociale media kunnen een positieve rol spelen door verbondenheid te creëren, ze maken kennis toegankelijker, ze helpen maatschappelijke problemen onder de aandacht te brengen en mobiliseren mensen voor goede doelen, etc.

Door in te zetten op genuanceerde beeldvorming, bewustwording, educatie, participatie en inclusie, via online en offline middelen, kan de overheid inzetten op verbinding en draagvlak creëren voor gelijke kansen. De overheid heeft daarbij een voorbeeldfunctie te vervullen. Middenveldorganisaties nemen een rol op als intermediair tussen burgers en beleidsmakers. Ze vervullen een functie als ‘brug’, ‘vertaler’ of ‘vertegenwoordiger’ voor de groep wiens belangen ze willen verdedigen.⁶

Horizontale Doelstelling 2: We bestrijden alle vormen van discriminatie

Hoewel het recht op gelijke behandeling een fundament van onze samenleving is, blijft discriminatie helaas een realiteit. Het Gelijkekansendecreet verbiedt ongelijke behandeling op een twintigtal gronden, zoals geslacht, seksuele oriëntatie, handicap, afkomst, huidskleur en nationaliteit. Ook leeftijd, geloof en burgerlijke staat vallen hieronder.

Vooroordelen, stereotiepe denkbeelden en perceptie van sociale normen vormen de belangrijkste voorspellers van individueel discriminerend gedrag. Door in te zetten op niet-stereotiepe en genuanceerde beeldvorming dragen we bij aan een samenleving waarin iedereen zich maximaal kan ontplooiën, vrij van discriminatie. Ook systemen en processen die gebruik maken van Artificiële Intelligentie kunnen vooroordelen inhouden en discrimineren. Deze systemen worden getraind door data die (onbedoeld) stereotypen en vooroordelen (kunnen) bevatten.

Vandaag zijn er in België verschillende instanties met mandaten rond gelijke kansen en non-discriminatie. Er zijn drie gelijkekansenorganen, namelijk het VMRI, Unia en het Instituut voor de Gelijkheid van Vrouwen en Mannen (IGVM). Voor wat betreft mensenrechten is het Federaal Instituut voor de bescherming en de bevordering van de Rechten van de Mens (FIRM) bevoegd op federaal niveau. Op Vlaams niveau wordt deze rol ook opgenomen door het VMRI. Voor kinderrechten in een Vlaamse situatie is het Kinderrechtencommissariaat bevoegd. Daarnaast zijn er nog heel wat andere instanties waar een burger die meent gediscrimineerd te zijn, naartoe kan. Hierdoor is het voor een burger niet altijd evident om naar de correcte instantie te stappen. Het ‘no wrong door’-principe van

³ European Agency for Fundamental Rights, [What do fundamental rights mean for people in the EU?, 2020.](#)

⁴<https://federaalinstituutmensenrechten.be/nl/allereerste-onderzoek-naar-druk-op-mensenrechtenorganisaties-in-belgie-helft-respondenten-ervaart>

⁵ <https://mensenrechten.be/nieuwsberichten/mensenrechtenbarometer>

⁶ Berger & Neuhaus, 1996 [1977]; Huyse, 2014

de gelijkekansenorganen probeert hier deels aan tegemoet te komen, maar bijkomende initiatieven blijven nodig om ervoor te zorgen dat het landschap helder wordt voor de burger en er meer uniformiteit wordt gecreëerd. Dit zal de toeleiding naar de gelijkekansenorganen versterken en onderrapportering van discriminatie tegengaan.

Omgevingsanalyse

In 2023 kwamen bij Unia 2614 meldingen binnen vanuit het Vlaams gewest 655 dossiers werden geopend. Een dossier wordt geopend als het een melding betreft waarvoor Unia bevoegd is en als de melder een advies of tussenkomst van Unia verwacht. Een klacht betekent nog niet automatisch dat er daadwerkelijk sprake is van discriminatie. In Vlaanderen hebben de meeste dossiers betrekking op het domein arbeid en werkgelegenheid (40%), gevolgd door samenleving (21%) en goederen en diensten (20%)⁷ In Vlaanderen is bij de geopende dossiers de proportie 'raciale criteria' (40%) en 'handicap' (21%) het grootst'.

In 2023 sloot UNIA in totaal 2029 individuele dossiers af (waarvan 1224 m.b.t. discriminatie). 62% hiervan werd als gegrond beschouwd in de zin van de wetgeving of er was een sterk vermoeden van discriminatie. In een aanzienlijk aandeel van de dossiers waren er te weinig elementen om de gegrondheid te kunnen beoordelen, wat de problematiek van de bewijslast illustreert.

In de periode van 15 maart tot 31 december 2023 nam het Vlaams Mensenrechteninstituut⁸ 735 dossiers in behandeling, waarvan 569 discriminatieklachten (77,4%) en 166 meldingen over mensenrechten (22,6%). De meerderheid van de behandelde klachten ging over directe discriminatie en het weigeren van redelijke aanpassingen aan personen met een handicap. De klachten situeren zich in eerste orde binnen de domeinen Onderwijs, Wonen en Werk. Nadien volgen onder meer Welzijn, Sport, Cultuur en openbaar vervoer.

Bovenstaande cijfers zijn een onderbelichting van het werkelijke aantal situaties van discriminatie. Vaak blijft discriminatie onder de radar. Deze onderrapportering kan worden toegeschreven aan verschillende redenen, waaronder een beperkte meldingsbereidheid, onvoldoende kennis over de rechten die men heeft in geval van discriminatie en de moeizame toeleiding van de burger naar de gelijkekansenorganen. Het is dan ook belangrijk dat burgers hun rechten kennen, dat ze weten wanneer hun rechten geschonden worden en waar ze in dat geval terecht kunnen.

Ervaringen met discriminatie beginnen helaas vroeg: 22% van de jongeren voelde zich het afgelopen jaar gediscrimineerd⁹. Dit percentage is hoger in de grootsteden. In de JOP-postmonitor 5 (2023) geven jongeren het vaakst aan, dat ze gediscrimineerd werden op basis van geslacht, gender of genderidentiteit (30,1%), gevolgd door leeftijd (19,4%) en culturele of etnische afkomst (18,9%). Voor jongeren in grootstedelijke context is dit culturele of etnische afkomst (32,1%), geloof (25,4%) en geslacht, gender en genderidentiteit (19,8%) (JOP, 2024). Die discriminatie kan offline gebeuren, maar ook online.¹⁰ Bovendien lopen jongeren die omwille van gepercipieerde discriminatie zich meer online bevinden, meer risico op isolement en online risicovol gedrag¹¹.

⁷ <https://www.unia.be/nl/kennis-aanbevelingen/jaarverslag-2023>

⁸ https://www.vlaamsmensenrechteninstituut.be/sites/default/files/2024-04/Jaarverslag%20Vlaams%20Mensenrechteninstituut%202023_1.pdf

⁹ <https://publicaties.vlaanderen.be/view-file/67576>

¹⁰ Impact van online discriminatie: jongeren voelen zich machteloos en onveilig | KIS, 2025; Wraakporno, online seksuele intimidatie en andere vormen van cyberpesten. Resultaten uit de enquête #YouToo? en de enquête Wraakporno, IGVM, 2022; Vanwynsberghe, H., Van Damme, K., Peeters H., D'haeseleer, S., Schokkenbroek, J.M., Martens, M., Sevenhant, R., Vanden Abeele, M., Ponnet, K., Callens, J., Schreuer, C. (2024). Onderzoeksrapport Apenstaartjaren: de digitale leefwereld van kinderen en jongeren. Mediaraven.

¹¹ Perceived discrimination and digital inequalities among children and young people: studying the multidimensional concepts of digital skills and digital knowledge: Information, Communication & Society: Vol 27 , No 2 - Get Access

Horizontale Doelstelling 3: We maken werk van een integraal toegankelijke leefomgeving.

Om een warm Vlaanderen te creëren en gelijke kansen na te streven is een integraal toegankelijke leefomgeving onontbeerlijk. Voor mensen met een handicap is het nodig voor een volwaardige deelname aan de maatschappij. Voor ouderen biedt het kansen om langer en comfortabel in hun vertrouwde omgeving te blijven wonen. Eigenlijk heeft iedereen baat bij een omgeving die ontworpen is volgens de principes van het Universeel Ontwerp (universal design, UD). Een toegankelijke recreatiezone biedt ontmoetingskansen aan kinderen en jongeren met en zonder beperking. Een inclusief ontworpen publieke ruimte vergroot het gevoel van comfort en veiligheid voor vrouwen. Maar ook ouders die op stap zijn met een kinderwagen, zwaarbeladen leveranciers of personen met een tijdelijke kwetsuur ervaren de meerwaarde van een integraal toegankelijke leefomgeving. Daarnaast nemen een groter aanbod en betere toegankelijkheid van inclusieve, openbare toiletten voor veel mensen een drempel weg om de eigen woning te verlaten. Kortom, integrale toegankelijkheid stelt mensen in staat een actief en autonoom sociaal en economisch leven te leiden. Als overheid hebben we daarbij een voorbeeldrol te vervullen. Alle beleidsdomeinen hebben een rol in het toegankelijk maken van de leefomgeving. Het agentschap Toegankelijk Vlaanderen, Inter, is de partner om hen daarbij te adviseren en begeleiden.

Omgevingsanalyse

Het ontbreekt Vlaanderen nog steeds aan grootschalig, structureel en gebiedsdekkend cijfermateriaal om de toegankelijkheid van de leefomgeving te kwantificeren. Maar de zeer beperkte en fragmentarische cijfers die beschikbaar zijn, tonen de nood aan extra maatregelen. De databank Toegankelijk Vlaanderen heeft data over publiek toegankelijke infrastructuur in Vlaanderen: van de eet- en drinkgelegenheden is slechts 1% goed toegankelijk en 2% van de sanitaire voorzieningen in publiek toegankelijke gebouwen is goed toegankelijk. Uit de monitoring van De Lijn op de toegankelijkheid van haar haltes blijkt dat 18,2% van de haltes toegankelijk zijn voor personen met een motorische beperking en 10% voor personen met een visuele beperking. Binnen het aanbod aan sociale woningen is slechts 2,29% van de bijna 165.000 woningen aangepast aan de noden van mensen met een handicap. De Vlaamse ombudsman haalde deze problematieken in de jaarverslagen 2022 en 2023 aan.

Ook het VN-comité voor de rechten van personen met een handicap uitte zijn bezorgdheid over de ontoegankelijkheid van België en bij uitbreiding Vlaanderen. Het vraagt aandacht voor een verbetering van de toegankelijkheid voor iedereen, en benadrukt daarbij het belang van een stelselmatige aanpassing van de al bestaande omgeving.

Uit onderzoek¹² blijkt dat een toenemend aantal ouderen de voorkeur geven aan thuis blijven wonen, zelfs wanneer ze hulp nodig hebben. Slechts 10% van de ouderen geeft aan een woonzorgcentrum te verkiezen als ze niet meer zelfstandig kunnen wonen. Dit vertaalt zich ook naar de praktijk. De overgrote meerderheid van de 65-plussers woont nog thuis. Deze vaststelling, versterkt door de vergrijzing van de bevolking die zich nog steeds verder zet, benadrukt het belang van een nabije toegankelijke leefomgeving, alsook de nood aan toenemend toegankelijk (of vlot aanpasbaar) woonaanbod.

¹² <https://kbs-frb.be/nl/senioren-zijn-gelukkig-maar-gevoel-van-eenzaamheid-neemt-toe-bij-75-plussers> (Koning Boudewijnstichting)

Horizontale Doelstelling 4: We streven naar een digitaal inclusief Vlaanderen

Digitale inclusie is essentieel voor een warm en welvarend Vlaanderen. Door o.m. de COVID-19 pandemie is de digitalisering van de maatschappij razendsnel vooruitgegaan. Voor veel burgers is het moeilijk om deze digitalisering te kunnen volgen. Door in te zetten op digitale inclusie versterken we niet alleen individuele zelfredzaamheid, maar we versterken ook de toegang tot onderwijs, werk, sociale participatie en overheidsdiensten. Om ervoor te zorgen dat iedereen ten volle kan participeren in onze digitale samenleving is het van belang om:

1. de toegang tot internet, hardware en software te versterken;
2. digitale competenties te versterken;
3. een toegankelijk ondersteuningsnetwerk voor digitale vragen op te zetten;
4. digitale informatie en dienstverlening gebruiksvriendelijk en toegankelijk te maken.

Omgevingsanalyse

Volgens de Barometer digitale inclusie 2024 lopen 4 op de 10 Belgen risico op digitale uitsluiting. Dit kan komen omdat ze geen gebruik maken van het internet (5%) en/of omdat ze zwakke digitale vaardigheden hebben (35%). Om volwaardig te kunnen participeren in een digitale samenleving hebben deze mensen ondersteuning nodig, echter één op drie Vlamingen vindt geen hulp in hun directe omgeving in geval van digitale moeilijkheden.

Naast toegang tot internet en toestellen, digitale vaardigheden en ondersteuning bij digitale vragen is gebruiksvriendelijkheid en toegankelijkheid als vierde pijler van digitale inclusie minstens even belangrijk. De gebruiksvriendelijkheid en toegankelijkheid van digitale diensten hebben een invloed op wie digitaal wordt uitgesloten. Zo is het voor blinde personen essentieel dat (overheids)websites leesbaar zijn voor schermlezers. Een groot deel van de overheidswebsites voldoen echter niet aan de Europese richtlijn inzake webtoegankelijkheid en bovendien vindt slechts 30% van de Vlamingen dat de websites van de overheid duidelijk en toegankelijk is (Digimeter 2023). Binnen de Vlaamse overheid werkt Inter, het Vlaams expertisecentrum toegankelijkheid, daarom aan het bevorderen van digitale toegankelijkheid.

Personen in een sociaal kwetsbaardere situatie lopen een hoger risico op digitale uitsluiting. Zo lopen 68% van de personen met enkel een diploma lager secundair onderwijs en 59% van de personen die in een laaginkomen huishouden leven risico op digitale uitsluiting. Verder lopen ook alleenstaanden, vrouwen (zeker op het kruispunt met herkomst), personen met een handicap, zorggebruikers en ouderen een groter risico op digitale uitsluiting. Zo heeft 32% van de alleenstaanden met een laag inkomen geen internetaansluiting thuis. Zelfs een aanzienlijk aandeel van de jeugd heeft het lastig met digitalisering. 33% van de 16-24-jarigen heeft geen of zwakke digitale vaardigheden.

Daarnaast kunnen negatieve online ervaringen e-inclusie verhinderen. Onderzoek van het Kennisplatform Inclusief Samenleven toont bijvoorbeeld dat er een verband is tussen negatieve emoties als gevolg van online discriminatie en het online terugtrekken van jongeren.¹³ Sommige slachtoffers van digitaal seksueel geweld trekken zich terug uit de digitale wereld.¹⁴ Op die manier verhogen negatieve online ervaringen het risico op digitale uitsluiting en verhinderen ze de toegang tot de digitale ruimte.

Lokale besturen zijn een belangrijke partner in het tegengaan van digitale uitsluiting. Ze staan het dichtst bij de burger en kennen de lokale noden het beste. Lokale besturen willen inzetten op digitale

¹³ [Impact van online discriminatie: jongeren voelen zich machteloos en onveilig | KIS, 2025](#)

¹⁴ [Wat is digitaal seksueel geweld? | Instituut voor de gelijkheid van vrouwen en mannen](#)

inclusie: 84% van de lokale besturen geeft aan digitale inclusie op te nemen in de volgende meerjarenplanning. Onderzoek van de UGent en VUB toont aan dat een effectief digitaal inclusiebeleid op lokaal niveau meer coördinatie vanuit de bovenlokale overheid vereist, bijvoorbeeld met betrekking tot lokale ondersteuningsplekken zoals Digibanken en Digipunten.

Horizontale Doelstelling 5: We streven naar inclusie van personen met een handicap

Iedereen moet in de mate van het mogelijke volwaardig én gelijkwaardig kunnen deelnemen aan de samenleving, ongeacht fysieke, psychische, verstandelijke of zintuigelijke beperkingen. Het recht op inclusie, zoals het VN-verdrag inzake de rechten van personen met een handicap en de Belgische grondwet dat vastleggen, is daarbij het uitgangspunt. In augustus 2024 nam ons land deel aan de constructieve dialoog met het expertencomité van de Verenigde Naties dat de implementatie van het VN-verdrag opvolgt. Hun aanbevelingen wijzen op de noodzaak om extra inspanningen te doen voor een inclusieve arbeidsmarkt, wonen in de samenleving en inclusief onderwijs.

Omgevingsanalyse

Het begrip ‘handicap’ verwijst naar een heel brede, heterogene groep mensen met zeer uiteenlopende soorten aandoeningen en/of chronische ziektes. Afhankelijk van de gehanteerde bron varieert het aandeel van personen met een handicap van 16% tot 24% van de meerderjarige bevolking. Dat komt overeen met ongeveer 700.000 tot 1,3 miljoen personen in Vlaanderen. Specifiek met betrekking tot kinderen met een handicap, is er volgens het Kinderrechtencomité een tekort aan data. Het is onduidelijk hoeveel kinderen een handicap hebben. Dit is zeker het geval voor zeer jonge kinderen en kinderen met een verstandelijke of psychosociale handicap. (Comité voor de rechten van het kind, 2019).¹⁵

De voorbije jaren werden er verschillende initiatieven genomen om de gelijke kansen van personen met een handicap te bevorderen. Toch hebben we nog een lange weg af te leggen om inclusie te bereiken. Dat toont het meest recente rapport (januari 2025) van Statistiek Vlaanderen over de maatschappelijke positie en participatie van personen met een handicap¹⁶. Uit het rapport blijkt dat personen met een handicap minder vaak een diploma behalen. Bijna een derde van hen is laaggeschoold, tegenover 14% van de mensen zonder handicap. Bovendien belanden Vlaamse kinderen en jongeren met een handicap vaker in het buitengewoon onderwijs dan het Europees gemiddelde. Het aantal leerlingen in buitengewoon onderwijs groeide in de afgelopen periode van ongeveer 50.000 in 2011 naar 55.000 in 2024. Het aantal leerlingen met een verslag voor leersteun in het gewoon onderwijs is de afgelopen jaren van ongeveer 26.000 in 2017-18 gestegen naar ongeveer 61.000 in 2022-23.

Veel mensen met een handicap of een chronische ziekte willen en kunnen werken. Toch heeft slechts 47% een betaalde job, terwijl dat bij mensen zonder handicap 82% is. Daarnaast werken ze vaker deeltijds, ervaren meer werkstress, hebben minder mogelijkheden om thuis te werken en verdienen minder. Ze hebben bijna dubbel zoveel kans om in armoede terecht te komen. Personen met een handicap zijn minder vaak eigenaar van hun woning en huren vaker op de sociale of private markt. De woonkosten zijn voor mensen met een handicap gemiddeld moeilijker betaalbaar.

¹⁵ <https://publicaties.vlaanderen.be/view-file/67576>

¹⁶ <https://publicaties.vlaanderen.be/view-file/72100>

Mensen met een handicap beoordelen hun (mentale) gezondheid slechter, zijn minder tevreden over hun leven en stellen medische zorg vaker uit om financiële redenen. In onderzoek naar seksueel geweld geeft 40% van de personen met een beperking aan hands-on seksueel geweld te hebben ervaren.¹⁷ Ze nemen minder vaak deel aan het verenigingsleven, sport en cultuur.

De houding van de samenleving tegenover personen met een handicap is in de afgelopen jaren iets positiever geworden. Toch blijven ze ondervertegenwoordigd in de media en worden meldingen van discriminatie vaak niet geregistreerd. Werkenden met een handicap melden bovendien vaker grensoverschrijdend gedrag op de werkvloer.

Kinderen met een handicap ervaren dan weer moeilijkheden en drempels met betrekking tot hun kinderrechten¹⁸. Nochtans hebben kinderen met een handicap het recht op een volwaardig en behoorlijk leven, in omstandigheden die de waardigheid van het kind verzekeren, de zelfstandigheid bevorderen en de actieve deelname aan de maatschappij vergemakkelijken (art. 23.1 KR-verdrag). Om dit waar te maken, moet er effectief beleid aangenomen en geïmplementeerd worden (Comité voor de rechten van het kind, 2006a). De bescherming en participatie van kinderen met een handicap moeten versterkt worden, inclusief hun volledige inclusie op school en online (Council of Europe, 2022).

Horizontale Doelstelling 6: We verhogen het welbevinden en de acceptatie van lgbti+ personen

Alle mensen moeten zichzelf kunnen zijn en zelf kunnen bepalen hoe ze hun leven leiden. Toch is er nog steeds een grote groep die discriminatie en uitsluiting ervaart omwille van hun seksuele en romantische oriëntatie, genderidentiteit, -expressie of variatie in seksekenmerken.

België en Vlaanderen zitten aan de kop in Europa als het gaat om gelijke rechten voor lgbti+ personen. Maar ondanks lgbti+ vriendelijke wetgeving en beleid, en in het algemeen een toegenomen maatschappelijke aanvaarding, blijft de lgbti+ gemeenschap op drempels botsen, zoals bijvoorbeeld op het vlak van gezondheidszorg, in het onderwijs, op het werk,...

Omgevingsanalyse

De exacte omvang van de groep lgbti+ Vlamingen kennen we niet maar onderzoeken in binnen- en buitenland over lgbti+ thema's laten veralgemeend stellen dat tussen de 5% en 10% van de bevolking zich als lgbti+ identificeert.

Er is de voorbije jaren steeds meer maatschappelijke aanvaarding van lgbti+ personen maar er zijn nog verschillen tussen de deelgroepen. Zo blijkt uit onderzoek dat er een hogere aanvaarding is van holebi dan van trans en intersekse personen¹⁹. De positieve houding ten aanzien van lgbti+ personen neemt ook af wanneer iemand persoonlijk geconfronteerd wordt met een lgbti+ persoon in de naaste omgeving. Bovendien wordt vooral zichtbaarheid en gendernon-conformiteit nog vaak afgekeurd. Het proces van aanvaarding is daarbij geen stijgende lijn maar bevat uiteenlopende ontwikkelingen.

¹⁷ Personen met een beperking en seksueel geweld; E. Fomenko, L. De Schrijver, I Keygnaert; UGent, 2023

¹⁸ <https://publicaties.vlaanderen.be/view-file/67576>

¹⁹ Eurobarometer on the social acceptance of LGBTIQ people in the EU – 2019: <https://www.ilga-europe.org/blog/did-you-know-that-acceptance-of-lgbti-people-is-stronger-than-ever-across-the-eu/>

Geweld tegenover lgbti+ personen blijft problematisch, zoals o.a. blijkt uit de cijfers van het onderzoek uit 2023 dat het UZ Gent in opdracht van het Agentschap Binnenlands Bestuur uitvoerde. Verbaal of psychisch geweld is de meest voorkomende en meest terugkomende vorm van geweld tegen lgbti+ personen (93,1% van de respondenten). Verder geeft 36.5% aan minstens één vorm van fysiek geweld te hebben meegemaakt en 64.5% minstens één vorm van seksueel geweld. In het onderzoek van de Fundamental Rights Agency²⁰ geeft 15% van de Belgische lgbti+ respondenten aan dat ze in de 5 jaar voor het onderzoek werden aangevallen en 53% rapporteert intimidatie in het jaar voor het onderzoek omwille van hun lgbti+ zijn. Uit deze onderzoeken blijkt ook duidelijk dat lgbti+ personen nood hebben aan veilige plekken waar ze zichzelf kunnen zijn en met elkaar in gesprek kunnen gaan.

Çavaria peilde in 2021-2022 opnieuw naar de schoolervaringen van lgbti+ leerlingen in het secundair onderwijs in Vlaanderen. 60,4% van de lgbti+ leerlingen voelt zich onveilig op school vanwege hun seksuele oriëntatie en 33% voelt zich onveilig omwille van hun genderidentiteit en/of genderexpressie.

Ook in de sportwereld zijn er vaak negatieve reacties t.a.v. lgbti+ personen. Uit onderzoek²¹ blijkt dat bijna een kwart van de sportende holebi's hun geaardheid verzwijgt in de sportclub en 16% van de actieve sportdeelnemers heeft negatieve ervaringen gehad met betrekking tot hun seksuele geaardheid of genderidentiteit.

Horizontale Doelstelling 7: We streven naar gendergelijkheid in alle aspecten van het maatschappelijk leven
--

Het streven naar gendergelijkheid begint bij het wegwerken van verwachtingen, vooroordelen en drempels die voortvloeien uit stereotiepe gendermechanismen. Meisjes presteren bijvoorbeeld doorgaans beter op school terwijl jongens meer schoolse vertraging oplopen en de school meer dan meisjes vroegtijdig verlaten.

De uitdagende combinatie van arbeid en zorg kan een grote impact hebben op de maatschappelijke positie en het welzijn van vrouwen en mannen. Door in te zetten op gedeeld en betrokken ouderschap kan deze combinatie verlicht worden.

Omgevingsanalyse

Ons land staat op de vijfde plaats in de Gender Equality Index van EIGE²² voor 2023, met een score van 76/100. Het Europese gemiddelde is 70,2. We doen het in België/Vlaanderen dus zeker niet slecht op het vlak van gendergelijkheid, maar toch blijven er duidelijke drempels en knelpunten bestaan. Gender en de daaraan gekoppelde sociale verwachtingen hebben een reële impact op de maatschappelijke participatie van zowel mannen als vrouwen.

Uit onderzoek op scholen blijkt dat meisjes in de puberteit een slechtere geestelijke gezondheid hebben dan jongens. Ze rapporteren vaker psychosomatische en depressieve symptomen en zelfmoordgedachten, en twee keer minder meisjes dan jongens geven aan vaak of altijd zelfvertrouwen te hebben²³.

²⁰ European Union Agency For Fundamental Rights (2024) EU LGBTIQ survey III.

²¹ Out in sports 2019, <https://www.out-sport.eu/research/>

²² <https://eige.europa.eu/gender-equality-index/2023/country/BE>

²³ [Gezondheid van vrouwen - Naar een gezond België](#)

Meisjes ervaren zowel in 2018 als in 2023 een lagere mate van subjectief welbevinden dan jongens en de daling op vlak van welbevinden is bij hen ook sterker aanwezig in vergelijking met jongens²⁴.

Binnen het voltijds gewoon secundair onderwijs zijn er inzake schoolse achterstand grote verschillen naar onderwijsvorm en gender. Jongens lopen in alle onderwijsvormen de meeste schoolse vertraging op. Meer mannen dan vrouwen verlaten bovendien vroegtijdig de schoolbanken. Het percentage is doorheen de laatste jaren bovendien sterk gezakt bij de vrouwen, maar niet bij de mannen.²⁵

NEET-jongeren (Not in Education, Employment or Training) zijn jongeren tussen 15 en 24 jaar die geen opleiding, onderwijs of vorming volgen en niet aan het werk zijn. Wanneer we kijken naar de huidige kenmerken van de NEET-jongeren tussen de 15 en 24 jaar, valt vooral op dat mannen oververtegenwoordigd zijn (57,0%) in vergelijking met hun aandeel in de totale jongerenbevolking (51,1%).

Vlaamse vrouwen zijn vaker hoger opgeleid dan mannen (50% vs. 41%) en de loonkloof daalde van 10,2% in 2010 naar 5% in 2021. Vrouwen blijven echter oververtegenwoordigd in een aantal sectoren (bijv. onderwijs, gezondheidszorg, maatschappelijke dienstverlening). Mannen zijn oververtegenwoordigd in sectoren zoals de auto-industrie, bouw, telecommunicatie, informatietechnologie). Vrouwen bekleden ook steeds vaker meer leidinggevende functies. Toch blijven vrouwen ondervertegenwoordigd aan de top: minder dan 6% van de CEO's, 20% van de hoogleraren en 23% van het topmanagement in de Vlaamse Overheid is vrouw.

Mannen hebben dan weer minder makkelijk toegang tot zorgverlofsystemen wat een impact kan hebben op de manier waarop zij invulling kunnen geven aan hun ouderrol. Huishoudelijke taken en kinderopvang zijn niet goed verdeeld: moeders zijn circa 1,5 uur per week meer bezig met kinderopvang en 6 uur per week meer met huishoudelijke taken. Vrouwen kampen vaker met burn-out of stemmings- en angststoornissen. Ze vertegenwoordigen 70 procent van de personen die langer dan 6 maanden afwezig zijn op het werk. 4 op de 10 vrouwen in invaliditeit is arbeidsonbekwaam vanwege mentale klachten.^{26,27}

In de medische en farmaceutische wereld is men er te lang van uitgegaan dat mannen en vrouwen op dezelfde manier ziek worden en dezelfde behandeling nodig hebben. Vrouwen vertonen andere symptomen bij een hartinfarct dan mannen, waardoor vrouwen minder vaak geholpen worden. Aandoeningen, die als vrouwelijk worden gepercipieerd zoals borstkanker en eetstoornissen worden dan weer vaker over het hoofd gezien bij mannen. Daarnaast wordt er minder onderzoek gedaan naar specifiek vrouwelijke aandoeningen, zoals endometriose. Hoewel vrouwen vaker een beroep doen op gezondheidsdiensten voor geestelijke gezondheidsproblemen, hebben ze minder goede resultaten voor een hele reeks geestelijke gezondheidsindicatoren. Het sterftecijfer door zelfdoding is lager onder vrouwen dan mannen in België maar het is een van de hoogste in Europa²⁸. Al deze elementen benadrukken het belang van een gendersensitieve aanpak in zorg en gezondheid.

²⁴ [Facts & Figures: Welbevinden | Jeugdonderzoekplatform](#)

²⁵ SV-rapport 'Maatschappelijke positie en participatie van mannen en vrouwen' (2023), [54715](#)

²⁶ Rapport van de Onafhankelijke Ziekenfondsen, zie Vrouwen vaker langdurig ziek: "Hun klachten worden nog vaak onderschat" | VRT NWS: nieuws <https://www.vrt.be/vrtnws/nl/2024/10/08/al-15-jaar-meer-vrouwen-dan-mannen-langdurig-arbeidsongeschikt/>

²⁷ Meer preventie nodig om stijgende trend van mensen met burn-outsymptomen om te buigen | SERV <https://www.serv.be/serv/persberichten/meer-preventie-nodig-stijgende-trend-mensen-burn-outsymptomen-te-buigen>

²⁸ zie: [Gezondheid van vrouwen - Naar een gezond België](#)